

REPORTAGE

- Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn in de gemeente Echt-Susteren verschillende vliegtuigen van de geallieerden en van het Duitse leger gecrasht.
- Stichting Op Vleugels der Vrijheid heeft ter herdenking aan de gesneuvelde bemanningsleden (van de geallieerden) in 2006 een monument, ontworpen door kunstenaar Lei Hannen, geplaatst bij Abdij Lilbosch in Pey.
- In 2007 en 2008 zijn er op zes crashplaatsen herdenkingstekens neergezet om de plekken te markeren en aan te geven wat daar is gebeurd.

‘Dankzij deskundigen krijgen we nu écht alles boven water’

„Voor onze stichting is het heel waardevol dat er een officieel onderzoek naar de gecrashte bommenwerper komt. We proberen al jaren het wrak te laten bergen, maar kregen in eerste instantie geen toestemming van de Britten. Ook had de abt van Lilbosch, de grondeigenaar, ethische bezwaren tegen berging. Als deskundigen oordelen dat er bommen aan boord zijn. aeeft de abt wél zijn medewerkina. We krijæn nu echt alles boven water.”

‘Crash is een grote puzzel’

Op 10 september 1942 stortte een Britse bommenwerper neer bij de Abdij Lilbosch in Pey. Stukje bij beetje wordt duidelijk wat er die dag is gebeurd.

door **Hanneke Drohm**

„**A**l direct in de eerste nacht begon het spektakel. Wij waren toen nog niet zo bekend met overvliegende eskaders, afweergeschut en zoeklichten en hoorden een paar geweldige klappen, gepaard met glaserinkel. We werden de trappen afgedirigeerd naar de keldergewelven. Toen alles veilig was, hebben we de bedden weer opgezocht. Het bleek geen bombardement, maar de ontploffing van een neergestort vliegtuig. Voor velen van ons was dit de eerste confrontatie met het oorlogsgeweld.” Een oud-student van het Bernardus College beschrijft de crash van de Short Stirling vlakbij de abdij van Lilbosch op 10 september 1942 in de kroniek ‘Oorlogsverhalen die niet verloren mogen gaan’ van Peijerlandj. Het is één van de vele getuigenverklaringen die zijn genoteerd over de neergestorte bommenwerper die nog altijd in de grond ligt. Dankzij de verhalen van mensen die het vliegtuig brandend zagen neerkomen, vallen de puzzelstukjes langzaam op hun plek. Het moet één vlammenzee en een hels kabaal zijn ge-

weest door het ontploffen van bommen en munitie. Er gaan vertellingen dat het verschrikkelijke ‘geschreeuw’ van het gewonde vee tot in het centrum van Echt te horen was. Slagers uit de buurt moesten noodslachtingen verrichten. Verschillende belangstellenden en ook stichting Op Vleugels der Vrijheid doen er alles aan om het complete verhaal boven water te krijgen. Ze willen dat de vier vermiste bemanningsleden, die waarschijnlijk nog aan boord zijn van het vliegtuig, eervol worden begraven. Eén van die speurders is Marleen Jennissen uit Echt. Haar vader was één van de boerenknechten die daags na de crash vee uit het moerassige weiland moesten halen. Door zijn

verhalen en pogingen om de bommenwerper te laten bergen, is zij ook ‘aangestoken’ en wil alles weten over de vlucht en bemanning van het vliegtuig. Sinds 2005 pluist ze - met hulp van Kees Kamperman uit Sleik en Michel Beckers uit Montfort - daarom elk archief na. „Mijn doel is berging, zodat de bemanning een waardig graf krijgt.” Dat doel lijkt dichterbij te komen, nu ze gegevens heeft ontdekt waaruit blijkt dat de Stirling nog bommen aan boord heeft. In 1946 en 1949/1950 zijn overigens al vergeefse pogingen tot berging gedaan met medewerking van de abdij. Er zijn destijds delen van het vliegtuig gevonden en - volgens Jennissen - stoffelijke resten. De nieuwste stukjes van

Wullem van Ophoven groef in 1949/1950 een propellerblad op in Pey.

de puzzel zijn een verklaring van pilot officer Philip Freberg en een rapport van veldwachter Van Halbeek. „Freberg heeft na zijn thuiskomst verklaard dat er waarschijnlijk nog bemanning aan boord was toen hij sprong en dat het niet gelukt was om de bommen te lossen”, legt ze uit. „De veldwachter heeft het over drie kraters en hij trekt de conclusie dat die waarschijnlijk veroorzaakt zijn door drie brisantbommen. Er zaten zes bommen in zo’n vliegtuig, dus dat betekent dat er drie wellicht nog aanwezig zijn. Als vocht en roest

bij springstof komen gaat dat kristalliseren en wordt schokgevoelig. Zelfs nú nog kan het dus gevaarlijk zijn.” Jennissen heeft haar bevindingen vastgelegd in een rapport en dat voorgelegd aan burgemeester Jos Hessels, Op Vleugels der Vrijheid en majoor Arie Kappert van defensie. Die delen haar mening dat nader onderzoek naar het ontploffingsgevaar door defensie nodig is. Jennissen en ook Op Vleugels der Vrijheid hopen dat daarmee de berging van het wrak én de bemanning weer een stapje dichterbij komt.

De Short Stirling die op 10 september 1942 crashte in Pey.

zaterdag, 23 maart 2013

Onderzoek naar explosiegevaar

Burgemeester Jos Hessels van Echt-Susteren heeft, in overleg met Abdij Lilbosch, opdracht gegeven om te onderzoeken of de Short Stirling die in september 1942 neerstortte, nog bommen aan boord heeft. Per brief is het ministerie van Defensie verzocht om te bekijken of er sprake is van explosiegevaar. Is dát aan de orde dan moet de gemeente bepalen of de bommenwerper wordt geborgen. Echt-Susteren moet dan zo'n 30 procent van de kosten voor de berging (in totaal al gauw vier ton) voor haar rekening nemen. Majoor Arie Kappert, stafofficier vliegtuigberging, laat weten dat hij in het verleden vaker is benaderd om het vliegtuig te bergen. „In de circulaire van het ministerie is echter

opgenomen dat oorlogsgraven ongemoeid moeten blijven.” Dat was tot voor kort ook de zienswijze van de Britse regering. Nu de Britse wetten zijn aangepast én er aanwijzingen zijn dat er nog bommen liggen, is de situatie veranderd. „Wanneer het officiële verzoek om onderzoek te doen binnen is, ga ik archieven nakijken en getuigen ondervragen”, zegt Kappert. Tevens maakt de Explosieven Opruimingsdienst dan een bodemscan. „Er ligt zeker nog munitie”, meent de majoor. „De vraag is hoe zwaar die is. Heeft de bemaning de bommen kunnen afwerpen voor de crash of heeft het mechanisme gehaperd? Er zijn meerdere verklaringen van hetzelfde voorval. Dus alles is mogelijk.”